

Asia: VN/1169/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

HALITUKSEN ESITYSLUONNOS VUODEN 2025 TULOVEROASTEIKOSTA JA TULOVEROLAIN SEKÄ ERÄIDEN MUIDEN VEROLAKIEN MUUTTAMISESTA

Esitysluonnoksessa ehdotetaan useita muutoksia tuloverotukseen. Ansiotuloverotusta kevennetään 100 miljoonalla eurolla pieni- ja keskituloisia painottaen korottamalla työtulovähennyksen vähennysprosenttia, enimmäismäärää ja poistumaprocentteja. Luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi myös laki vuoden 2025 tuloveroasteikosta, jonka kahteen ylimpään tulo- ja tulorajaan ei hallituksen linjauksen mukaan tehtäisi indeksitarkistusta.

Lisäksi työtulovähennyksen enimmäismäärää ehdotetaan korotettavaksi 50 eurolla jokaisesta verovelvollisen huollettavana olevasta alaikäisestä lapsesta. Yksinhuoltajille korotus myönnettäisiin kaksinkertaisena. Luonnoksessa ehdotetaan myös kuntatalouden vahvistamista kumoamalla ansiotulovähennys ja korvaamalla se korotetulla työtulovähennyksellä.

Eläketulon verotusta kiristettäisiin noin 150 miljoonalla eurolla eläketulovähennystä pienentämällä. Lisäksi kotitalousvähennyksen enimmäismäärää ja korvausprosentteja alennettaisiin sekä omavastuuosuutta korotettaisiin.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutoksia myös eräisiin muihin verolakeihin. Hyvinvointiala HALI ry:n lausunnossa keskitytään kotitalousvähennykseen esitettyihin muutoksiin.

Kotitalousvähennyksen perusteet ovat luonnoksessa esitettyä laajemmat

Hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä supistaa kotitalousvähennystä 100 miljoonalla eurolla osana julkista taloutta vahvistavia verotoimia. Kotitalousvähennyksen enimmäismäärää ehdotetaan alennettavaksi 2 250 eurosta 1 600 euroon. Vähennysprosenttia ehdotetaan alennettavaksi työkorvausten kohdalla 40 prosentista 35 prosenttiin ja palkkojen kohdalla 15 prosentista 13 prosenttiin. Vähennyksen omavastuuta ehdotetaan korotettavaksi 100 eurosta 150 euroon.

Kotitalous-, hoiva- ja hoitotyötä sekä fysio- ja toimintaterapiaa koskeva korotettu kotitalousvähennys päättyisi vuoden 2024 lopussa. Jatkossa myös näiden töiden perusteella myönnettäisiin kotitalousvähennystä samojen perusteiden mukaisesti kuin myönnettäessä vähennystä asunnon kunnossapito- ja perusparannustöiden perusteella.

Esitysluonnoksen esitöiden mukaan kotitalousvähennys on verotuki, jonka keskeisin tavoite on ollut työllisyyden parantaminen yhteiskunnan myöntämän tuen avulla. Esitöiden mukaan tarkoitus on kannustaa kotitalouksia teettämään ulkopuolisella sellaisia töitä, jotka ne ovat aikaisemmin tehneet itse. Lisäksi tarkoituksena on vähentää pimeän työvoiman käyttöä.

Esitöissä mainitut kotitalousvähennyksen perusteet työllisyydestä ja harmaan talouden torjunnasta pätevät asunnon kunnossapito- ja perusparannustöiden sekä osin kotitaloustyön osalta. Verotuen merkitys on kuitenkin monimuotoisempi etenkin iäkkäiden henkilöiden hankkimien hoiva- ja kotitalouspalvelujen osalta. Iäkkäiden henkilöiden kotiin hankkimat palvelut ovat osin substituutteja hyvinvointialueiden tarjoamalle kotihoidolle ja kotiavulle.

Tällä hetkellä iäkkäiden itse kotitalousvähennyksen avulla hankkimasta kotihoidosta yhteiskunta maksaa verotuen muodossa 60 prosenttia ja ikääntynyt (tai hänen perheenjäsenensä) 40 prosenttia omavastuun ylittävältä osalta. Mikäli vastaavan palvelun järjestää hyvinvointialue (esim. kevyt kotihoito, keskimäärin 1 tunti päivässä), maksaa yhteiskunta palvelusta noin 80 prosenttia ja ikäihminen itse noin 20 prosenttia. Julkisesti järjestettyjen palvelujen kustannus yhteiskunnalle on oleellisesti itse hankittuja palveluja suurempi. Kotitalousvähennys kannustaa ikääntyneitä ja heidän läheisiään hankkimaan palveluja, jotka voivat olla samoilla tai lähes samoilla edellytyksillä saatavissa myös hyvinvointialueelta. Tältä osin kotitalousvähennys on perusteltavissa myös julkisia menoja pienentävänä verotukena.

Iäkkäiden hyödyntämä kotitalousvähennys ehkäisee myös raskaampien, hyvinvointialueiden järjestämien palvelujen piiriin päätymistä. Esimerkiksi diabetespotilaan säännöllinen jalkahoito edistää toimintakykyä ja ehkäisee liikuntakyvyn menettämistä. Lisäksi esimerkiksi siivouspalvelut ikäihmisen kotona ehkäisevät kaatumisten aiheuttamia murtumia ja sairaalajaksoja. Varhaisen vaiheen säännöllinen kotihoito auttaa seuraamaan ikäihmisen vointia ja tarvittaessa reagoimaan mahdollisiin muutoksiin. Tämä on tärkeää erityisesti niiden ikäihmisten kohdalla, joilla ei ole omaisia tai he eivät esimerkiksi pitkien välimatkojen takia pysty aktiivisesti seuraamaan ikäihmisen vointia.

Parempia palveluja ja julkistalouden säästöä ikäihmisten kotitalousvähennyksellä

Hallituksen suunnitelma kotitalous-, hoiva- ja hoitotyön sekä fysio- ja toimintaterapian korotetun kotitalousvähennyksen poistamisesta on palveluja tarvitsevien ikäihmisten ja perheiden kannalta vahingollinen. Kotihoidon ja -hoivan omaehtoisen hankkimisen esteenä on usein rajallinen maksukyky, jolloin palvelu jää kokonaan toteutumatta. Hoivan- ja hoitotyön kotihoidon kotitalousvähennyksen pienentyminen 1 900 eurolla eli 54 prosentilla vaikeuttaa tärkeiden palvelujen hankintaa esimerkiksi monen ikäihmisen kohdalla.

Samaan aikaan hyvinvointialueilla on suuria vaikeuksia riittävien palvelujen turvaamisessa. Usein julkisen kotihoidon piiriin päästään vasta, kun ikäihmisen terveys ja toimintakyky on selkeästi heikentynyt. Varhaisemmalla palvelutarjonnalla voitaisiin ylläpitää ikäihmisten hyvinvointia ja viivästyttää raskaampiin palveluihin siirtymistä. Tämä hyödyttäisi myös julkista taloutta.

Nykyistä korotettua kotitalous-, hoiva- ja hoitotyön kotitalousvähennystä on uudistettava ikääntyneiden kotitalousvähennykseksi, jonka suuruus olisi 50 prosenttia työkorvauksista ja vähennyksen enimmäismäärä 10 000 euroa. Tämä mahdollistaisi ikääntyneille kevyen kotihoidon (enintään noin 1 tunti päivässä) hankkimisen ympärivuotisesti. Tällä hetkellä 3 500 euron enimmäismäärä ei kata riittävän säännöllistä ympärivuotista kotihoitoa. 50 prosentin kotitalousvähennys tulisi julkiselle taloudelle selkeästi edullisemmaksi verrattuna hyvinvointialueiden järjestämään vastaavaan kotihoitoon.

Ikääntyneiden kotitalousvähennys voitaisiin rajata esimerkiksi yli 70-vuotiaille (vähennysoikeus jatkossakin myös lasten käytössä), jotta kohdentuminen tehostuu ja verotulomenetykset pienentyvät. Esimerkiksi kotitaloustyön kotitalousvähennykseen oikeuttavista kustannuksista yli 70-vuotiaille kohdistui vajaat 87 miljoonaa euroa vuonna 2022. Kaikki kotitaloustyön kustannukset olivat noin 261 miljoonaa euroa. Ikärajalta saataisiin rajattua käytännössä kaksi kolmasosaa kotitaloustyön kustannuksista pois iäkkäiden korotetun vähennyksen piiristä.

Kun yli 70-vuotiaiden kotitalouspalveluihin lisätään kaikki hoiva- ja hoitotyön kustannukset, puhutaan noin 8,7 prosentin osuudesta kaikista kotitalousvähennykseen oikeuttavista kustannuksista. Remontit eivät sisältyisi korotettuun vähennykseen. Kun korotetun kotitalousvähennyksen korvausprosentti laskisi 60:stä 50:een, olisi iäkkäiden hoiva- ja kotitalouspalvelujen kotitalousvähennys arviolta kustannusneutraali nykytilaan nähden. Hallituksen tavoittelema 100 miljoonan euron säästö pienentyisi muutamilla miljoonilla, joskin vaikutukset hyvinvointialueiden talouteen olisivat positiiviset.

Ikään perustuva kotitalousvähennys ei ole perustuslaillisesti ongelmallinen, sillä vastaava ikään sidottu mekanismi on jo käytössä työtulovähennyksen kohdalla.

Lisätiedot:

Joel Kuuva

pääekonomisti

050 414 6444

joel.kuuva@hyvinvointiala.fi

Hyvinvointiala HALI ry

Kuuva Joel
Hyvinvointialan liitto